

DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE SU POLİTİKALARI VE SU YÖNETİMİ

Prof. Dr. İlhan AVCI
İTÜ İnş. Fak.

ÖZET

Su, insan hayatının ve canlılığın devam edebilmesi için gereken en önemli doğal kaynakların başında gelmektedir. Bu nedenle, su politikaları ve su kaynaklarının yönetimi konuları, bütün dünya devletleri için sürekli olarak göz önünde tutulması ve değişen koşullara göre politikalarının güncellenmesi gereken önemli bir sorun olarak ortada durmaktadır. Son 50 yılda, uluslararası gündemde su giderek önem kazanarak, çeşitli platformlarda su, su politikaları ve su yönetiminin sosyal, çevresel, ekonomik ve hukuki gibi çok boyutlu yapısı hakkında zirveler düzenlemektedir. Türkiye de bu platformlar içinde yer almaktadır.

Başta Birleşmiş Milletler olmak üzere, hem uluslararası hem de ulusal düzeydeki tüm ülke, kurum ve kuruluşların ortak çabaları, "su kaynaklarının geliştirilmesi, korunması ve verimli kullanılması" için önce optimal ve dinamik bir "Su Politikası"nın geliştirilmesi, sonra da bu politikalara uygun olarak bir "Su Yönetimi Modeli"nin belirlenmesidir.

Bu yazıda, önce "Su Politikaları ve Su Yönetimi" konusunda dünyadaki durum özetlenmiş, daha sonra da Türkiye'deki "Su Politikası ve Su Yönetimi" konusu kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır.

1. DÜNYA'DAKİ SU KAYNAKLARI VE SU POLİTİKALARI

1.1. Dünyada "Su"yun Durumu

Dünyada su kaynaklarının dağılımı, Küresel su kıtlığı ve bazı ülkelerdeki tatlı su çekimi ve sektörel kullanımı ile ilgili bilgiler **Şekil 1**, **Şekil 2** ve **Tablo 1**'de görüldüğü gibidir.

1.2. Uluslararası Su Politika/Stratejilerinin Belirlenmesi Çalışmaları

Su, insan hayatının ve canlılığın devam edebilmesi için gereken en önemli doğal kaynakların başında gelmektedir. Bu nedenle, su politikaları ve su kaynaklarının yönetimi konuları, bütün

dünya devletleri için sürekli olarak göz önünde tutulması ve değişen koşullara göre politikalarının güncellenmesi gereken önemli bir sorun olarak ortada durmaktadır.

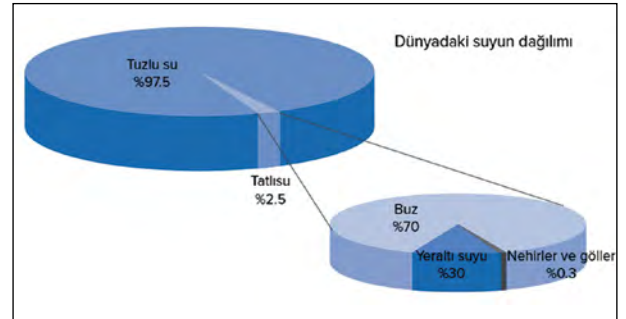
"Su"yun canlı yaşam için ve dünya barışı için taşıdığı önemi, aşağıdaki iki özdeyiş açık bir şekilde ifade etmektedir.

"Eğer arzu edilen barış ise, su bir engel teşkil etmeyecektir. Ancak, savaşmak için bir neden aranıyorsa, su gerekli fırsatları fazlasıyla sağlayacaktır"

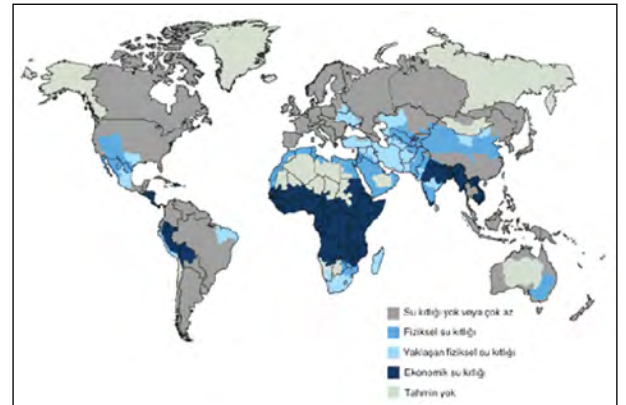
Prof. Uri Shamir

"Viski içmek, su ise uğruna savaşmak içindir"

Mark Twain

Şekil 1. Dünya'da su kaynaklarının dağılımı

Şekil 2. Küresel olarak fiziksel ve ekonomik "su kıtlığı"

Tablo 1. Bazı ülkelerdeki tatlı su çekimi ve sektörel kullanımı (2011)

Ülke	Toplam tatlısu çekimi (km ³ /yıl)	Kişi başı tatlısu çekimi (m ³ /kişi/yıl)	Evsel kullanım (%)	Sanayii kullanımı (%)	Tarımsal kullanım (%)	2010 nüfusu (milyon)
Angola	0,4	18	23	17	60	19
Mısır	68,3	809	8	6	86	84
Somali	3,3	352	0	0	99	9
Kanada	45,1	1.330	20	69	12	34
ABD	482,2	1.518	13	46	41	318
Brezilya	58,1	297	28	17	55	195
Çin	578,9	425	12	23	63	1.362
Hindistan	761,0	627	7	2	90	1.214
İsrail	2,0	268	36	6	58	7
Japonya	88,4	696	20	18	62	127
Türkiye	40,1	530	15	11	74	76
Fransa	33,2	529	16	74	10	63
Rusya	76,7	546	19	63	18	140
İngiltere	11,8	190	22	75	3	62
Avustralya	59,8	2.782	15	10	75	22

Son 50 yılda, uluslararası gündemde su giderek önem kazanarak, çeşitli platformlarda su, su politikaları ve su yönetiminin sosyal, çevresel, ekonomik ve hukuki gibi çok boyutlu yapısı hakkında zirveler düzenlenmektedir. İlki 1997 yılında Fas'ın Marakeş kenti düzenlenerek başlayan "Dünya Su Forumu", bu alandaki en büyük platformlardan biri olup, iki yılda bir düzenlenen her zirvede farklı gündem başlıkları öne çıkmaktadır. (Bu forumun 5.si de Türkiye'de yapılmıştır.)

1992 yılında düzenlenen Rio Zirvesi ile Birleşmiş Milletler, Milenyum Hedefleri Deklarasyonundan güç alarak, "su kaynaklarının sürdürülemez şekilde aşırı kullanımını engellemek, güvenli içme suyuna erişim ve yönetimi, ulusal ve uluslararası su hedef stratejilerini belirlemek" gibi amaçlarla 2003 yılından itibaren her yıl **Dünya Su Gelişme Raporları**'nı yayınlamaya başlamıştır. Hazırlanan ve birçoğu da Dünya Su Forumlarında açıklanan bu raporlardaki bazı tema ve sloganlar şöyledir: "**İnsanlar için su, hayat için su**", "**Su: paylaşılan sorumluluk**", "**Değişen Dünya Su**", "**Su ve iş**", "**Kullanılmayan Kaynak: Atıksu**", "**Su için doğal tabanlı çözümler**"... Bütün bu raporlar, "**Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi**" doğrultusunda belirlenen 17 hedefin gerçekleştirilmesine katkı vermek amacını taşımaktadır.

Dünya su krizinin çözümünde "**bütünleşik su kaynakları yönetimi**" ilkeleri ön plana çıkmıştır. Bu bağlamda, Avrupa Birliği (AB) de su politikalarını biçimlendirmiş ve Aralık 2000 tarihinde yürürlüğe giren "**Su Çerçeve Direktifi (SÇD)**" (2000/60/EC) ile **havza bazlı yönetim** yaklaşımını benimsediğini ilan etmiştir. Direktif, AB sınırları içerisindeki su kaynaklarının miktar ve kalite olarak korunmasını ve kontrol edilmesini hedeflemektedir.

Sonuç olarak, Türkiye'nin de üye olmaya çalıştığı AB, üye ülkelerin su kaynaklarının ortak bir standarda göre korunması ve yönetimi için kapsamlı bir politika ortaya konmuştur. SÇD ile su yönetiminde sektörel uyum ve ortak yönetim sağlanarak Avrupa'daki yüzeysel suların (nehir, göl, dere, rezervuar, kıyı ve geçiş suları) ekolojik ve kimyasal bakımdan; yeraltı sularının ise miktar ve kimyasal açıdan "iyi" duruma ulaşması hedeflenmektedir. Bunun için de havza bütünündeki bütün planların entegrasyonunun yapılması hedeflenmektedir.

SÇD tüm paydaşların su sorununun çözümüne daha aktif olarak katılımını desteklemekte ve ekonomik bir değeri olduğu kabul edilen suyun fiyatlandırılmasında gerçekçi ve doğru bir yaklaşım izlemektedir. "**Suyu kullananın ve kirletenin**

bedelini ödemesi” ilkesini benimseyen AB, bu sayede su kaynaklarının sürdürülebilirliğini sağlamayı hedeflemektedir.

Dünya ülkelerinin mevcut “Su Politikaları”na tipik örnek olması bakımından, Almanya, İsrail ve Çin’e ait “Ulusal Su Politikaları” kısaca aşağıda verilmiştir.

ALMANYA

Almanya’nın su konusundaki politikaları daha çok küresel pazarda söz sahibi olmak amacıyla oluşturulmuştur. Değişik bakanlıkların yayımladığı raporlarda su teknolojileri ve Ar-Ge ve yenilik konularına dikkat çekilmektedir.

Raporda su konusu “Sürdürülebilir Su Yönetimi” adı altında işlenmiştir. BM'nin su konusundaki Kalkınma Hedefleri'ne ulaşmak için şu konulara dikkat çekilmiştir:

- **Suyun bulunması, dağıtılması ve kullanımının çevre ile uyumlu hale getirilmesi,**
- **Suyun daha etkili-verimli kullanılması,**
- **Suyun bir kaynak olarak sürdürülebilir kullanımı,**
- **Hidrojeolojik çalışmalar ile yer altı sularının oluşturulması, saklanması, nehirlerin ıslahı,**
- **Geleneksel olmayan su tedariki yöntemlerinin kullanılması.**

Alman su endüstrisinin ekonomik gücünü artırmak ve dünyanın Almanya’nın bu konudaki yetkinliğini duymasını sağlamak amacıyla, 2008 yılında Özel-Kamu işbirliği ile su konusunda “**Alman Su Ortaklığı**” kurulmuştur.

İSRAİL

Su kaynakları bakımından oldukça fakir olan İsrail bu eksikliğini Ar-Ge ve yenilik yoluyla yeni teknolojiler geliştirerek kapatmaya çalışmaktadır. Değişik teknikler ile su teminini sağlayan İsrail, su teknolojileri konusunda dünyanın önde gelen ülkelerinden biri haline gelmiştir.

70 yıllık bir geçmişe sahip olan İsrail’in ulusal su ajansı “Mekorot” ülkenin çevresel ve güvenlik kaygılarına karşı yenilik yolu ile tuzdan arındırma, suyun temini, su koruma mühendisliği, suyun güvenliği ve kalitesi konularında lider bir kurum haline gelmiştir.

Bu bağlamda, su kaynakları yönetimi ve su tedariki için çeşitli yöntem ve teknikler ortaya konulmuş ve bunların daha da geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu hedef ve teknikler arasında,

- **Su kalitesi ve güvenliğinin artırılması,**
  - **Deniz suyu ve tuzlu ve kullanılmış suların tuzdan arındırılması ve yeniden kullanılması,**
  - **Sel-taşkın sularının toplanması ve kullanılması,**
  - **Yağmur/yağışların artırılması ve biriktirilmesi**
- gibi hedefler yer almaktadır.

ÇİN

Nüfusunun fazlalığı ve sanayi atıkları sebebiyle özellikle su kirliliğini önlemek için çaba gösteren Çin, strateji belgelerinde yer alan somut hedeflerle dikkat çekmektedir. 11. Kalkınma Planında ülke çapında su tüketiminin azaltılması ve eş zamanlı olarak su tasarruf teknolojilerinin geliştirilip kullanılmasının hedeflenmesi göze çarpmaktadır. Beş yıllık kalkınma planı paralelinde hazırlanan Çevre Koruma planında ise odak noktası, su kirliliğinin önlenmesidir. Bu alanda arıtma teknolojilerinde yetkinlik kazanma isteği öne çıkmaktadır.

Çin Su Kaynakları Bakanlığı'nın 2006-2010 yılları arasında geçerli olacak 11. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda yer verdiği su konusundaki temel hedefler şunlardır:

- Su kullanımında verimliliğin önemli miktarda artırılması (*Hedef: kişi başına düşen su tüketimi en az %20 azalması*),
- Sulama verimliliği oranının artırılması,
- Katma değer sağlayan sanayilerde firma başına düşen su tüketiminin %30 azaltılması,
- Kentlerin su sağlama sistemindeki sızıntıların %15'i geçmemesi ve kentlerde su tasarruf cihazlarının kullanımının yaygınlaştırılması,
- Yeniden işlenmiş suyun kullanım oranı, su kıtlığı çeken kuzey bölgelerde toplam atık su miktarının %20 'si, benzer özellikteki güney bölgelerde %5 - %10'u düzeyinde olması.

Şekil 3. Türkiye nehir havzası haritası (Kaynak: DSİ, 2012)

2. TÜRKİYE'DE SU POLİTİKALARI VE SU YÖNETİMİ

2.1. Türkiye'de Mevcut Su Potansiyeli ve Suyun Sektörel Kullanımı

2.1.1. Su Potansiyeli

Karasal iklim karakteri gösteren ülkemizde 1981-2017 yılları arasında alansal yıllık ortalama yağış miktarı 574 mm olarak gerçekleşmiş olup, bu yağış, yılda ortalama 450 milyar m³ yağış/su hacmine karşı gelmektedir. Mevcut yüzeysel ve yeraltı suyu rezerv miktarları **Tablo 2**'de verildiği gibidir.

Türkiye'de 25 Nehir Havzası mevcut olup (**Şekil 3**), su kaynakları miktar olarak hem yıllar hem de bölge ve havzalar arasında önemli farklılık göstermektedir.

Tablo 2. Türkiye'nin su kaynakları potansiyeli (DSİ, 2009)

Yıllık ortalama yağış	643 mm/yıl
Yıllık yağış miktarı	501 km ³
Buharlaşma	274 km ³
Yeraltına sızma	41 km ³
Kullanılmayan su	88 km ³
Kullanılabilir yüzeysel su	98 km ³
Çekilebilir yeraltı suyu	14 km ³
Toplam kullanılabilir su (net)	112 km³

2.1.2. Sektörel Su Kullanımı

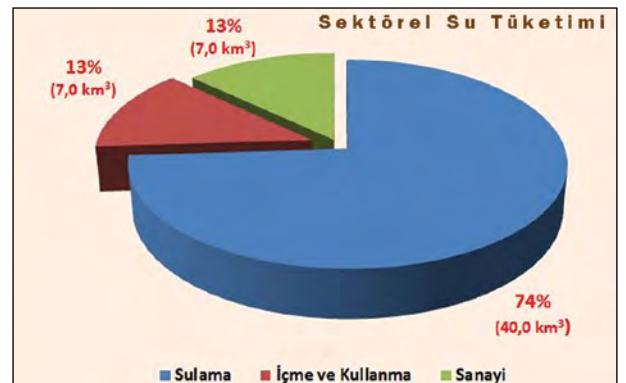
Türkiye'de sektörel olarak bakıldığında, 2017 yılı verilerine göre; sulamada 40 milyar m³ (%74), içme-kullanma suyu olarak 7 milyar m³ (%13) ve

sanayide 7 milyar m³ (%13) su kullanılmaktadır. Bu oranlar sırasıyla dünyada ortalama %70, %22, %8, Avrupa'da ise %33, %51 ve %16'dır.

Türkiye'nin "su kaynakları potansiyeli" ve "su kullanımının sektörel dağılımları", **Tablo 3** ve **Şekil 4**'te verilmektedir.

Tablo 3. Türkiye'de toplam su çekimi/kullanımı ve sektörel dağılımı (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2011)

Y	Toplam Su Tüketimi		Sektörler					
			Sulama		İçme-Kullanma		Sanayi	
	km ³	%	km ³	%	km ³	%	km ³	%
1990	30.6	28	22.0	72	5.1	17	3.4	11
2004	40.1	36	29.6	74	6.2	15	4.3	11
2008	46	41	34	74	7	15	5	11
2023	112	100	72	64	18	16	22	20

Şekil 4. Türkiye'de sektörel su kullanım oranları (DSİ, 2017)

2.2. Türkiye'nin Su Politikaları ve Su Yönetimi

2.2.1. Politika Geliştirme Çalışmaları

“Su Politikası ve Yönetimi” konusunda 1990’lı yıllarda dünyada başlayan çaba/arayış ve etkinliklere paralel olarak, 2000’li yılların başından itibaren Türkiye’de de hem Kamu Kurumları hem de STK’lar tarafından küçümsenmeyecek çalışmalar yapılmış ve bu çalışmalar hala devam etmektedir. Bütün bu politika geliştirme çalışmalarda temel amaç, Türkiye’nin mevcut su kaynaklarını miktar, kalite ve ekosistemler açısından korumak, geliştirmek, kontrol etmek ve sürdürülebilir şekilde kullanmak için katılımcı ve bütüncül bir yaklaşımla suyu **havza esaslı** yönetmektir.

1990’lı yılların sonuna doğru TBMM’de “Türkiye’de Su Politikası, Su Yönetimi ve Su Kanunu” konularında çalışma yapmak üzere kurulan Araştırma Komisyonu ve DSİ yanında meslek odalarının da katkısıyla başlatılan çalışmalar, TMMOB (İMO) tarafından ilki 2005’te ve ikincisi de 2008’de düzenlenen “Su Politikaları Kongreleri” ile devam etmiştir. 2011 yılında Su Yönetimi Genel Müdürlüğü’nün kurulmasıyla bu çalışmalar daha

da yoğunlaşmıştır. Bu kurum tarafından “havza bazında entegre su yönetimi” temelinde başlatılan çalışmalar ve sonuçları, tüm kurum-kuruluş ve STK’larla da paylaşılarak AB Su Çerçeve Direktifi ilkelerine uygun bir “su politikası, yönetim ve su yasası tasarısı” hazırlanmıştır. Bu çalışma raporu ve sonuçları, son 10. ve 11. Kalkınma Planları içinde de kapsamlı olarak yer almıştır. Son olarak Yine Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından 2019-2023 dönemini kapsayan bir de “Ulusal Su Planı” hazırlanmıştır.

Su ile ilgili ulusal ölçekli strateji, gelişim ve kalkınma planlarının yanı sıra, su yönetiminde yetki ve sorumlulukları bulunan kurum ve kuruluşların da muhtelif “eylem planları” bulunmaktadır. Bu eylem planları **Tablo 3**’te verilmektedir.

2.2.2. Su Politikası ve Su Yönetimi Konusunda Mevcut Durum

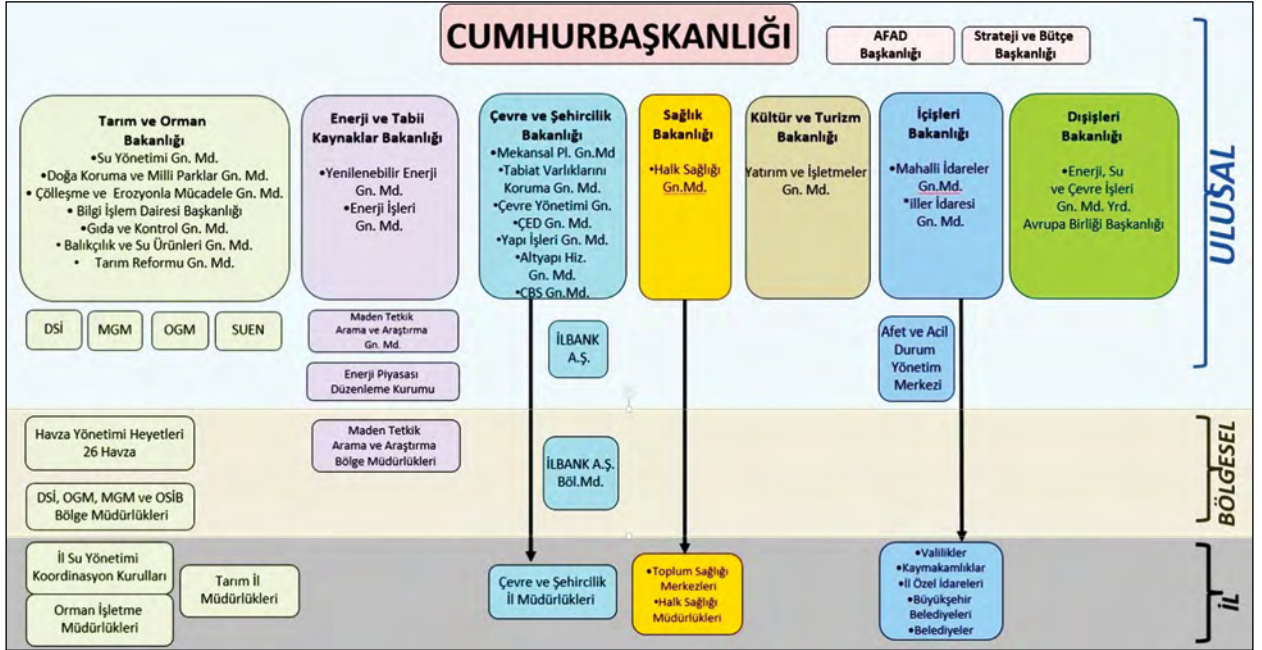
Mevcut Kurumsal Yapı:

Günümüzde “Su Yönetimindeki Kurumsal Yapı” ve “Aralarındaki İlişki” bir bütün olarak **Tablo 4**’te görülmektedir.

Tablo 3. Su ile ilgili muhtelif “eylem planları”

PLAN ADI	KURUM/ KURULUŞ
Nehir Havza Yönetim Planları (NHYP)	TOB
Havza Koruma Eylem Planları	TOB
Havza Master Planları	TOB
Su Kalitesi Eylem Planları	TOB
İçme-kullanma Suyu Havza Koruma Planları	TOB
Taşkın Yönetim Planları	TOB
Kuraklık Yönetimi Eylem Planı	TOB
Havza Su Tahsis Eylem Planları	TOB
Çölleşme ile Mücadele Ulusal Stratejisi Eylem Planı (2015-2023)	TOB
Erozyonla Mücadele Eylem Planı-	TOB
Maden Sahalarının Rehabilitasyonu Eylem Planı	TOB
Baraj Havzaları Yeşil Kuşak Eylem Planı (2013-2017)	TOB
Yukarı Havza Sel Kontrolü Eylem Planı (2013-2017)	TOB
Kırsal Kalkınma Eylem Planı (2015-2018)	TOB
Sulak Alan Yönetim Planları	TOB
Göller ve Sulak Alanlar Eylem Planı	TOB
Avrupa Birliği Entegre Çevre Uyum Stratejisi	ÇŞB
İklim Değişikliği Eylem Planı (2011-2023)	ÇŞB
Atık su Eylem Planı (2017-2023)	ÇŞB
Türkiye’nin İklim Değişikliği Uyum Stratejisi ve Eylem Planı	ÇŞB
Özel Çevre Koruma Bölgelerinde Su Kaynakları Yönetim Planı	ÇŞB
Avrupa Birliği’ne Katılım İçin Ulusal Eylem Planı (2016 – 2019)	DB

Tablo 4. Türkiye’de “Su Yönetimi”ndeki mevcut kurumsal yapı (Nisan 2021)

Mevcut Su Yönetiminde Karşılaşılan Sorunlar:

Mevcut su yönetim sisteminin yetersizliği konusunda, başta Tarım ve Orman Bakanlığı (Su Yönetimi Genel Müdürlüğü) olmak üzere, “su”ya taraf olan bütün paydaşların katıldığı ortak görüşler aşağıda sıralandığı gibidir:

- Sadece ortaya çıkan kirliliği önleme odaklı yönetim
- Kirlilik kontrolünde alıcı ortam kalitesinin dikkate alınmaması
- Sadece belirli su kütlelerini kapsayan tekil çözüm
- Kendi içinde ve diğer politikalardan kopuk çözüm
- Tekil su taleplerini karşılama odaklı yaklaşım
- İdari sınırlara bağımlı su yönetimi yaklaşımı
- Yönetim anlayışının tüm aktörleri kapsamaması
- Kurumlararası koordinasyon eksikliği
- Su hukuku ve politikasında uzman yetersizliği
- Kirlenen/kullanan öder prensibi uygulanmasındaki yetersizlik
- Bütün kurumların esas alacağı “ulusal su planı”nın ve “su yasası”nın olmayışı
- Komşu ülkelerin sınıraşan ve sınırlandıran suların yönetiminde işbirliğine yeterince yanaşmaması

Sonuç: Türkiye’de Su yönetimi verimi düşük

Su Yönetiminde Havza Ölçekli Yeni/Öngörülen Kurumsal Yapı:

Yeni geliştirilen su politikaları çerçevesinde su yönetimi için uygulamaya konulan havza ölçekli “Kurumsal Yapı” Şekil 5’te verildiği gibidir.

SU YÖNETİMİNE PAYDAŞ KATILIMI

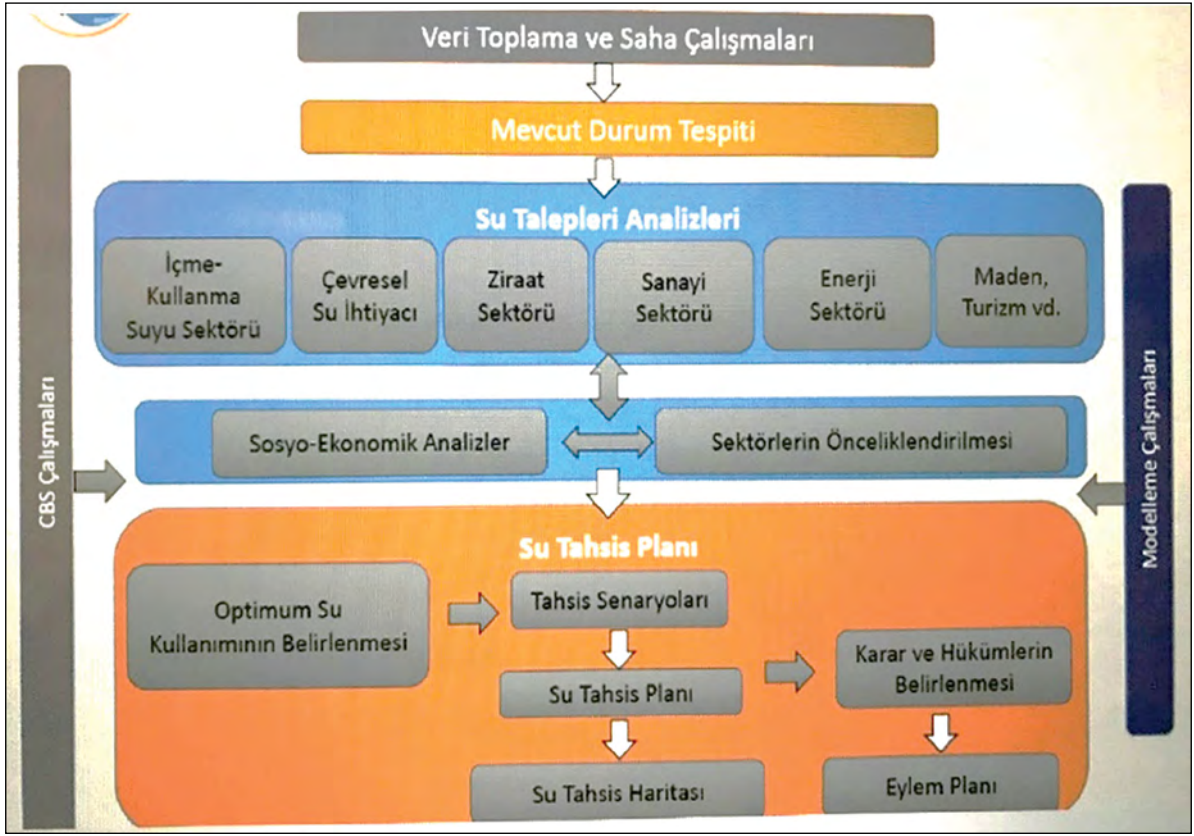
Şekil 5. Su yönetimine paydaş katılım

Yeni “Yönetim Modeli”ne göre “Sektörel Su Tahsis Yapımı” ilke/aşamaları da Şekil 6 ve Şekil 7’de görüldüğü gibidir.

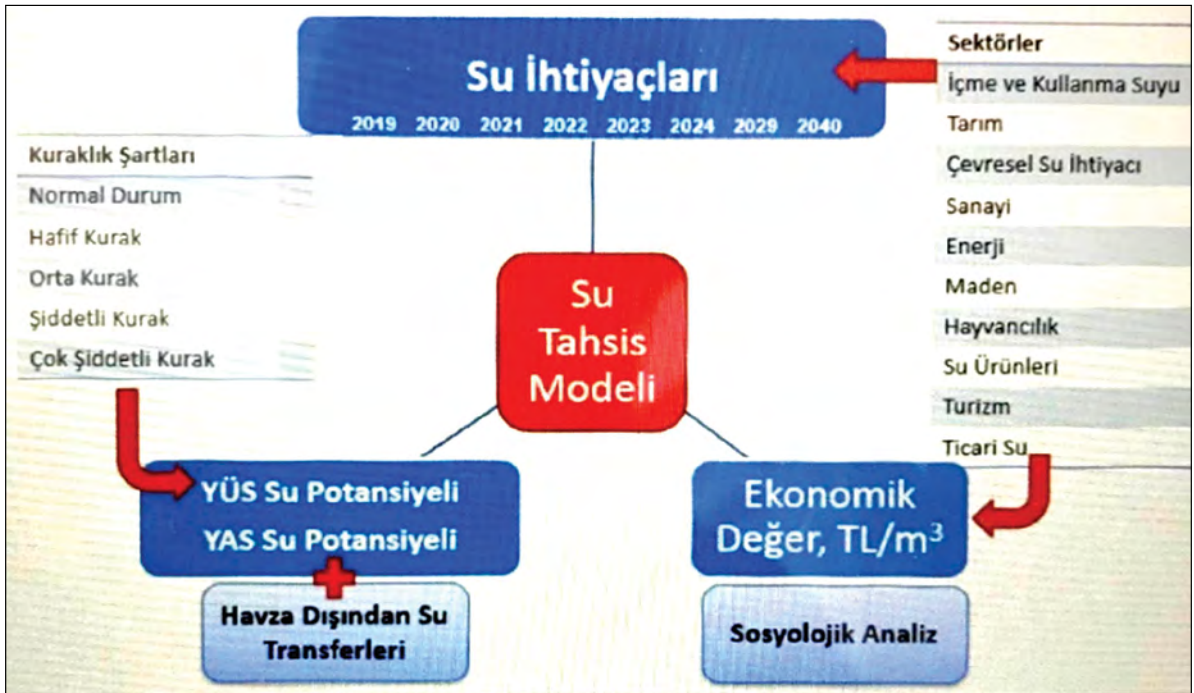
2.3.Türkiye’de Mevcut ve Öngörülen Su Yasası

2.3.1. Mevcut Su Yasaları

Türkiye’de su ile ilgili ilk kanun 1926’da çıkmış ve su ile ilgili bazı kurum/kuruluşların kuruluş ve görevleri ile ilgili yasal/yönetimsel düzenlemelerin dışında bugüne kadar bu yasada köklü bir değişiklik

Şekil 6

Şekil 7

yapıl(a)mamıştır. Bu nedenle de günümüzde su yönetiminde hem yasal hem de kurumsal olarak tam bir karmaşa yaşanmaktadır.

Su kaynakları konusunda temel çerçeveyi 1982 Anayasamız çizmiştir. Bu bağlamda, “Tabii servetlerin ve kaynakların aranması ve işletilmesi” başlıklı 168’inci maddesi uyarınca; “Tabii servetler ve kaynaklar devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için gerçek ve tüzel kişilere devredebilir. Hangi tabii servet ve kaynağın arama ve işletmesinin, devletin gerçek ve tüzel kişilerle müşterek olarak veya doğrudan gerçek ve tüzel kişiler eliyle yapılması kanunun açık iznine bağlıdır. Bu durumda gerçek ve tüzel kişilerin uyması gereken şartlar ve devletçe yapılacak gözetim, denetim usûl ve esasları ve müeyyideler kanunda gösterilir.” hükmü amirdir.

“Su Yasası ve Yönetimi” konusunda son yıllardaki arayış ve çabalara karşın, günümüzde çok değerli yaşam kaynağı olan “Su”, hala yeterli, güvenli ve çağdaş bir yasal güvenceden yoksundur.

2.3.2. Yeni “Su Yasası” Arayışları ve Mevcut “Taslak Su Yasaları”

Türkiye’de yaklaşık 15 yıldan beri hem kamu kurum ve kuruluşları hem de STK’lar tarafından Dünya (BM) ve AB normlarına uygun bir “Su Yönetim Modeli” ve “Su Yasası” hazırlık çalışmaları yürütülmektedir. 2000’li yılların başlarında TMMOB tarafından düzenlenmiş olan 1. (2005) ve 2. (2008) “Su Politikaları Kongreleri” ile başlayan bu süreç, özellikle “Yeni Su Yasası” hazırlığı konusunda 2010 yılından itibaren hızlanarak günümüze kadar devam etmiştir.

“Su Yasası” hazırlığı ile ilgili olarak yapılan çalışmalar, özetle aşağıda verilmiştir.

- TBMM ilgili Araştırma Komisyonunun talebi üzerine 1990’lı yılların sonlarında D.S.İ tarafından bir “Su Yasası Tasarısı” hazırlanmış; ancak, Meclis gündemine bile girememiştir.
- Bu ve benzer çevre ve toplumsal konularda duyarlı bir STK olan TEMA Vakfı, 2010 yılında geniş bir gönüllü kadro kurarak 2011 yılında bir “Su Yasa Tasarısı” hazırlamış; bu tasarının ikinci baskısını da 2012 yılında yayınlayarak hem Hükümet (ilgili Bakanlık ve Kurumlar), hem de Siyasi Parti temsilcileri ile paylaşmıştır.
- Orman ve Su İşleri Bakanlığı bünyesinde “Su Yönetimi Genel Müdürlüğü”nün kurulmasıyla

yeni bir “Su Yasası Tasarısı” hazırlık çalışmaları başlatılmış ve hazırlanan tasarı, önce 2011’de kamu kurum, kuruluş, üniversite ve STK’ların katılımıyla bir çalıştayda değerlendirilmiş; 2014’de de kamuoyunun görüşüne sunulup görüş/önerileri alındıktan sonra da 2014’de Başbakanlığa iletilmiştir.

• Bu tarihten sonra Hükümet/Bakanlık sisteminde ve ilgili kurumsal yapıda meydana gelen değişimden sonra, bu tasarı 2016 yılında tekrar güncellenerek günümüze kadar değişik platformlarda tekrar tekrar toplumla paylaşılmıştır; ancak, Haziran 2021 tarihi itibarıyla hala TBMM gündemine girmemiş ve yasal süreç tamamlanamamıştır.

• 6 Bölüm ve 30 maddeden oluşan bu “Yasa Tasarısı”ndaki bölüm/konu başlıkları, aşağıdaki gibidir:

- *Suyun Hukuki Niteliği, Su Yönetimi İlkeleri ve Su Kaynaklarının Korunması,*
- *Su Kaynaklarının Planlaması, Geliştirilmesi, İzlenmesi ve Denetimi,*
- *Su Yönetim Kurulları,*
- *Su Bilgi Sistemi, Su Kaynaklarının Tahsisi, Su Tahsis Sicili, İrtifak Hakkı ve Kamulaştırma,*
- *Koordinasyon, Yetki, Sorumluluk, Fiyatlandırma, Yasak Fiiller ve Cezalar.*

• Son olarak, Şubat 2021’de “TBMM Su Kaynakları, Kuraklık ve İklim Değişikliği Meclis araştırma Komisyonu” kurulmuş ve gündemde olan “Su Yasası Tasarısı” da değerlendirmeye alınmıştır. Bu konuda bir de geniş katımlı “Çalıştay”ın düzenleneceği bildirilmektedir. (Bu Komisyon, eski Orman ve Su İşleri Bakanı Veysel Eroğlu’nun başkanlığında 18 milletvekilinden oluşmaktadır.)

2.4. Türkiye’deki Mevcut Su Politikası, Su Yönetimi ve Su Yasaları İle İlgili Öz Değerlendirme

Toplam kullanılabilir su potansiyeli, bu potansiyelin ve sektörel su taleplerinin bölgesel/havza düzeyinde dağılımındaki dengesizlik, nüfus ve su talebindeki hızlı artış, kirlenme ve iklim değişiminin su kaynakları üzerindeki baskısı yanında, toplam su potansiyelimizin yaklaşık %40’ını oluşturan bölümünün “Sınıraşan veya Sınıroluşturan”, yani “Uluslararası Sular” niteliğinde olması nedeniyle, **Türkiye su stresi altında olan bir ülke konumundadır.**

Bu acı ve çok önemli gerçeğe rağmen, günümüzde tüm kurum, kuruluş ve toplum kesimleri tarafından paylaşılan aşağıdaki tespitlerin hala gündemde olması çok acı ve dikkat çekicidir.

• Mevcut Su Kaynakları Yönetim” ve “Su Yasaları” ile ilgili olarak, Orman ve Su İşleri Bakanlığı’nın (Su Yönetimi Genel Müdürlüğü) tespitleri:

- Yürürlükteki mevzuatımızda çok sayıda kanuni düzenleme bulunması ve bu düzenlemelerin günümüz ihtiyaçlarına cevap verememesi,
- Suların miktar ve kalite bakımından birlikte yönetimine ilişkin yasal düzenleme olmaması,
- Suyun yasal durumunda (genel su, özel su ayrımı) karmaşa olması,
- Su kaynaklarının izlenmesinde mükerrerlikler bulunması,
- Su tahsisine ilişkin sorunlar yaşanması,
- Doğal mineralli suların tanımı ve tahsisinde karmaşa olması,
- Kullanılmış suların tekrar kullanımında yasal boşlukların olması,
- “Havza Yönetim Kurulu” ve “Su Yönetim Yüksek Kurulları” gibi yapıların kurulmasına karşın, bunların yasal bir dayanağının olmaması,
- İçme suyu havzaları için “Havza Koruma Planı Hazırlanması” konusunun yasal hükme bağlanmamış olması,
- Mükerrer uygulamalardan kaynaklanan sorunların, yani kurumlar arası çakışmanın giderilmesi ihtiyacının bulunması,
- AB Su müktesebatına uyum ihtiyacının bulunması.

• “TBMM Su Kaynakları, Kuraklık ve İklim Değişikliği Meclis araştırma Komisyonu”nun tespitleri (27 Nisan 2021 Basın Toplantısı):

Cumhurbaşkanlığı Yerel Yönetim Politikaları Kurulu Üyesi Prof. Dr. Lütfi Akça, Meclis’teki İklim Komisyonu’na sunum yaptı. “Su kaynaklarını koruma durumunda bir şanssızlık olduğunu” belirten Akça, “Çok tesis yapıyoruz, yüzde 90-95 seviyesinde artacak tesislerimiz var fakat netice alamıyoruz. Su kaynaklarımızın sadece yüzde 37’si temiz veya az kirli” diye konuştu.

Göl ve sulak alanların tehdit altında olduğunu vurgulayan Akça, su yönetiminde de sağlıklı ve güvenilir verinin toplanmadığını aktardı. Akça, su konusunda “kurumlar arasında görev ve yetki açısından otorite sağlayacak bir kurulun oluşmadığı”ni kaydetti. Bu konudaki planlama çalışmalarına da değinen Akça, “çok plan olduğunu ancak uygulanmadığı”ni söyleyerek “Çünkü hem yasal hem kurumsal olarak

uygulama ayakları oluşmadı” diye konuştu. Bakanlıklar arasında bazı konularda “sen yapacaksın, ben yapacağım” çekişmesi olduğuna dikkat çeken Akça, “Bu da çok ciddi bir idari sorun, organizasyon sorunu ve bu sorunun hâlâ devam ettiğini düşünüyoruz” ifadelerini kullandı. Su politikasının çok parçalı olmasında 6 farklı yasanın olmasının etkili olduğunu da vurgulayan Akça, “Bu 6 kanunun birbirleriyle herhangi bir irtibatı, bütünlüğü yok. O yüzden de **bakanlıkların kendi politikaları var fakat ülkenin bir su politikası yok**” dedi.

Komisyunun başkanı ve eski Orman ve Su İşleri Bakanı Veysel Eroğlu da bakanlıklarda yapılan değişiklikleri eleştirdi. Eroğlu, “Çevre Bakanlığı vardı. Sonra Çevre ve Orman Bakanlığı oldu. Daha sonra Orman ve Su İşleri Bakanlığı, şimdi Tarım ve Orman Bakanlığı ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. Yani bunlar hakikaten karıştı” dedi.

Sonuç olarak, bu konudaki risklerin akılcı bir şekilde yönetilebilmesi için, hem kurumsal hem de toplumsal düzeyde son 20 yıldır yürütülen yeni/sürdürülebilir bir “Su Politikası ve Yönetim Modeli Geliştirme” çabaları ile güncel bir “Su Yasası Çıkarılması Süreci”nin çok hızlı bir şekilde tamamlanması gerekmektedir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR:

- TMMOB/İMO I. Ve II. Su Politikaları Kongresi, 2005 ve 2008, Ankara.
- TEMA Vakfı, “Su Kanunu Tasarısı, 2011-2012, İstanbul.
- Ormancılık ve Su Şurası, İklim Değişikliği ve Uyum Çalışma Gurubu Çalışma Belgesi, 2017, Ankara
- Ormancılık ve Su Şurası, Su Hukuku ve Sınırlaşan Sular Çalışma Belgesi, 2017, Ankara.
- DSİ, Toprak ve Su Kaynakları, <http://www.dsi.gov.tr/toprak-ve-su-kaynaklari>, 2018.
- DSİ, 2018 Ajandası.
- DPT ÖİK Raporları 10. ve 11. Kalkınma Planı (2019-2023) “Toprak Ve Su Kaynaklarının Kullanımı ve Yönetimi Özel İhtisas Komisyonu Raporları”, Ankara.
- BİLEN Özden, 2009 Türkiye'nin Su Gündemi-Su Yönetimi ve AB Su Politikaları , DSİ Yayını, 2009, Ankara.
- TOB Su Yönetimi Genel Müdürlüğü, “Su Kanunu Taslağı” Sunumu, Nisan 2019.
- Tarım ve Orman Bakanlığı, “Ulusal Su Planı” (2019-2023), Ankara.